

Handläggare
Kristina Björkegren Linder
Telefon: 08-50833890

Till
Utbildningsnämnden
2024-04-25

Totalförsvaret

Svar på skrivelse från Jan Jönsson (L)

Förvaltningens förslag till beslut

Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har mottagit en skrivelse från Jan Jönsson (L) med frågor om hur stadens skolor undervisar om totalförsvaret. I skrivelsen konstateras att skolan är en samhällsviktig verksamhet och att det, med anledning av den ökade risken för utländska påverkansoperationer liksom skärpt civil- och värnplikt blivit allt viktigare att skolan tar upp totalförvarsfrågorna i undervisningen.

Utbildningsförvaltningen kan konstatera att sättet skolan kan bedriva undervisning om totalförsvaret på beror på vilka åldersgrupper som undervisas och undervisningens syfte. Att undervisa barn i yngre åldrar kräver en pedagogiskt anpassad strategi som är lämplig för deras åldersgrupp och utvecklingsnivå. För äldre elever är det vanligt att integrera ämnet i samhällskunskap och historia.

Påverkanskampanjer, fejkade nyheter och annan vilseledande information sprids ofta på internet. Desinformation är vanligt förekommande i forum, sociala medier och online-spel som barn och unga använder. Skolan har en viktig roll i att utbilda eleverna i källkritik, det uppdraget ryms inom flera skolämnen. Även analoga medier kräver källmedvetenhet och många områden i läroplanerna berör detta.

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Bakgrund/Ärendet

Utbildningsnämnden har mottagit en skrivelse från Jan Jönsson (L) med frågan om hur stadens skolor bedriver undervisning för att stärka elevernas kunskaper om totalförsvaret. I skrivelsen

konstateras att skolan är en samhällsviktig verksamhet som kommer att behöva hållas öppen i händelse av att Sverige blir attackerat av främmande makt. Med anledning av den ökade risken för utländska påverkansoperationer liksom skärpt civil- och värnplikt har det, menar Jönsson, blivit allt viktigare att skolan tar upp totalförsvarsfrågorna i undervisningen för att stärka samhällets motståndskraft.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom grundskoleavdelningen i samverkan med gymnasieavdelningen och avdelningen för ekonomi och styrning.

Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 16 april 2024. Funktionshinderrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträde den 17 april 2024.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Vid kris och höjd beredskap medverkar förskola och skola till att upprätthålla nödvändiga samhällsfunktioner genom att tillhandahålla utbildning för barn och unga och genom att erbjuda tillsyn av barn till vårdnadshavare som arbetar i andra samhällsviktiga verksamheter. I skrivelsen betonas att det rådande säkerhetsläget kräver att alla är uppmärksamma och kritiska mot information som sprids för att skapa instabilitet eller konflikter mellan olika grupper i samhället. Utbildningsförvaltningen delar den bilden. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap varnar för att de påverkanskampanjer som bedrivs blir alltmer sofistikerade och att de i hög grad pågår på platser där barn och elever finns.

Påverkanskampanjer, fejkade nyheter och annan vilseledande information sprids ofta på internet. Desinformation är vanligt förekommande i forum, sociala medier och online-spel som barn och unga använder. Skolan har en viktig roll i att utbilda eleverna i källkritik, det uppdraget ryms inom flera skolämnen.

Skolbiblioteket ska enligt läroplanen användas i undervisningen bland annat för att stärka elevernas digitala kompetens. Även analoga medier kräver källmedvetenhet och många områden i läroplanerna berör detta. Källmedvetenhet och digital kompetens är också tydligt knutet till skolans demokratiska uppdrag. Det finns kopplingar till källmedvetenhet och digital kompetens i de flesta skolämnen.

Hur skolan bedriver undervisning om totalförsvaret beror på vilka åldersgrupper som undervisas och syftet med undervisningen. Allmänt är att integrera ämnet i samhällskunskap och historia till

exempel. Eleverna lär sig då om totalförsvarets olika delar och varför det är viktigt att upprätthålla nödvändiga samhällsfunktioner. Skolan kan också bjuda in representanter från olika delar av det militära och civila försvaret för att berätta om sina roller och ansvar. Som ett led i arbetet med kris- och katastrofberedskap kan skolan arrangera simuleringar eller övningar där eleverna får möjlighet att agera i olika scenarier relaterade till totalförsvaret. Detta kan öka deras förståelse för hur olika delar av samhället samverkar i en kris. I ämnen som svenska, filosofi och psykologi håller skolor diskussioner och debatter där eleverna får möjlighet att utforska olika aspekter av totalförsvaret, om utmaningar och etiska frågor.

Att undervisa barn i yngre åldrar om totalförsvaret kräver en pedagogiskt anpassad strategi som är lämplig för deras åldersgrupp och utvecklingsnivå, till exempel genom konkreta övningar där eleverna får lära sig enklare säkerhetsåtgärder och vad man gör i en nödsituation. Det är särskilt viktigt att anpassa informationen och aktiviteterna efter barnens individuella behov och förståelse.

Konsekvenser för barn och barnets rättigheter samt jämställdhetsanalys

Då ärendet är ett svar på frågor i en skrivelse gör utbildningsförvaltningen ingen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter.

Förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör
Utbildningsförvaltningen

Peter Bragner
Grundskoledirektör
Utbildningsförvaltningen

Bilaga

Skrivelse om totalförsvaret från Jan Jönsson m.fl. (L)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lena Holmdahl, Utbildningsdirektör	2024-04-16